

шення будівництва, прикладні та експериментальні дослідження і розробки тощо). Однак, таке розуміння будівництва має дещо звужений характер і стосується, головним чином, комплексу капітальних робіт щодо створення об'єктів виробничого та невиробничого призначення.

Якщо звернутися з цього приводу до огляду положень Закону України «Про архітектурну діяльність» від 20 травня 1999 р. № 687-XIV [2], то можна помітити, що в його положеннях (ст.ст. 1, 4 та 9) будівництво розглядається законодавцем як один із складових комплексу робіт щодо створення об'єктів архітектури, який включає нове будівництво, реконструкцію, реставрацію та капітальний ремонт об'єкта. При цьому слід підкреслити, що створення об'єктів архітектури в даному законодавчому акті розглядається через призму поняття т.з. архітектурної діяльності.

Таким чином, згідно окресленого ракурсу нормативного підходу розуміння поняття будівництва конструюється законодавцем у форматі одного із основних складових елементів архітектурної діяльності, яка при цьому визнається діяльністю щодо створення об'єктів архітектури та включає творчий процес пошуку архітектурного рішення і його втілення, координацію дій учасників розроблення всіх складових частин проектів з планування, забудови і благоустрою територій, будівництва (нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту) будівель і споруд, здійснення архітектурно-будівельного контролю і авторського нагляду за їх будівництвом, а також здійснення науково-дослідної та викладацької роботи у цій сфері.

У ст. 1 Угоди про взаємне визнання ліцензій на провадження будівельної діяльності, які видаються ліцензійними органами держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 27 березня 1997 р. [3], будівельна діяльність визначається як окремі види проектних та будівельно-монтажних робіт, інженерних вишукувань для будівництва, виробництво будівельних матеріалів, виробів та конструкцій, надання інжинірингових та інших робіт і послуг, для здійснення яких на території Сторони потрібно одержання ліцензії.

Згідно з п. 1 «Порядку виконання будівельних робіт», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 [4], будівельні роботи – це роботи з нового будівництва, реконструкції, технічного переоснащення діючих підприємств, реставрації, капітального ремонту. Подібного змісту визначення будівництва міститься також у «Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів» (п.1), що затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 16 травня 2011 р. № 45 [5].

Відповідно до п. 2 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2001 р. № 205 [6], будівництво – це спорудження нового об'єкта, реконструкція, розширення, будова, реставрація і ремонт об'єктів, виконання монтажних робіт. При цьому слід відмітити, що в бухгалтерському обліку суб'єктів господарювання збудовані та прийняті в експлуатацію об'єкти ідентифікуються як основні засоби.

Отже, слід підсумувати, що під будівництвом варто розуміти певний комплекс видів робіт, пов'язаних із створенням нових архітектурних об'єктів або ж їх реконструкцією, реставрацією чи капітальним ремонтом.

Як уже згадувалося, у ГК України питання, що пов'язані з будівництвом і будівельною господарською діяльністю, розкриваються через призму поняття капітального будівництва, що здійснюється на умовах договірної конструкції підряду, правовій регламентації якої присвячена глава 33 указанного Кодексу.

У п. 2 «Порядку державного фінансування капітального будівництва», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1764 [7], капітальне будівництво дефініційоване як процес створення нових, а також розширення, реконструкція, технічне переоснащення діючих підприємств, об'єктів виробничого і невиробничого призначення, пускових комплексів (з урахуванням проектних робіт, проведення торгів (тендерів) у будівництві, консервації, розконсервації об'єктів, утримання дирекцій підприємств,

– під капітальним ремонтом прийнято розуміти комплекс будівельних робіт, виконання яких своїм наслідком має відновлення або поліпшення споживчих (експлуатаційних) та інших показників і характеристик вже створених та реально існуючих (первинних) архітектурних об'єктів виробничого та/або невиробничого призначення без зміни їх просторових параметрів (виробничих чи невиробничих площ).

Інколи в юридичній літературі окремо виокремлюють консервацію (або ж включають її до складу реставрації) як комплекс будівельних робіт, призначених для зберігання архітектурного об'єкту виробничого та/або невиробничого призначення протягом певного періоду часу [8, с. 533].

Слід підкреслити, що розглянута вище класифікація будівельної діяльності за критерієм її змісту знаходить свій тісний зв'язок з договірними конструкціями, що застосовуються у ході будівельної діяльності. Зокрема, оскільки виконання робіт загалом прийнято пов'язувати зі створенням, зміною чи ліквідацією матеріальних речей (у т.ч. і об'єктів будівництва), то і договори, якими регулюються питання виконання відповідних робіт (договори підряду тощо) прийнято поділяти на договори щодо створення нових речей, а також договори, скеровані на відтворення, зміну або покращення споживчих (експлуатаційних) властивостей уже існуючих речей [10, с. 538].

Щодо капітального будівництва, то розрізняють його окремі способи:

– підрядний спосіб здійснення капітального будівництва, який ґрунтується на конструюванні підрядних відносин у ході будівництва, а відтак – регулюється договором підряду на капітальне будівництво;

– господарський спосіб здійснення капітального будівництва, що ґрунтується на виконанні будівельних робіт і введенні об'єкта в експлуатацію силами та засобами самого забудовника. Відносини, що складаються при такому способі, є внутрішньогосподарськими, хоча й, окрім таких, у забудовника також складаються відносини з третіми особами, однак відмінні від договірних (зокрема, відносини, що складаються з уповноваженими органами державної влади при введенні об'єкта в експлуатацію тощо);

– підрядно-господарський (змішаний) спосіб здійснення капітального будівництва, в основі якого закладена конструктивна модель здійснення будівництва, що поєднує з однієї сторони, власні зусилля та ресурси забудовника (певна частина будівельних робіт виконується силами та засобами забудовника), а з іншої – підрядних організацій, які залучаються для виконання окремих видів будівельних робіт на основі договорів підряду) [8, с. 533-534].

На завершення огляду розглядуваного питання хотілося б навести висловлені в юридичній літературі твердження щодо капітального будівництва, які, за умови їх критичного сприйняття та використання, можна поширити і на господарську будівельну діяльність загалом. Так, зазначається про те, що капітальне будівництво – це провідний вид господарської діяльності, спрямований на створення та реновацію основного капіталу у вигляді нерухомих об'єктів, забезпечення сталого розвитку територій країни, в тому числі населених пунктів, розв'язання інших загальнозначущих соціально-економічних завдань шляхом проведення капітальних будівельних робіт. Капітальне будівництво є одним з видів містобудівної діяльності як діяльності учасників господарських відносин із забезпечення сталого розвитку територій, в тому числі поселень, шляхом створення містобудівних об'єктів та проведення їх реновації в установленому законом порядку на основі поєднання приватних, суспільних та публічних інтересів [11, с. 23-25].

Висновки. Отже, як висновки, можна сформулювати такі визначення:

– господарська будівельна діяльність – це систематична, оплатна діяльність суб'єктів господарювання, яка організовується та здійснюється у сфері суспільного виробництва з метою задоволення суспільних потреб, а також потреб самого виробництва чи сфери нематеріального обслуговування та спрямована на виконання певного виду чи комплексу видів будівельних робіт, пов'язаних із створенням нових, реставрацією, реконструкцією та капітальним ремонтом існуючих архітектурних об'єктів виробничого і невиробничого призначення, що мають цінову визначеність та яка ґрунтується на поєднанні приватних і публічних інтересів, а відтак – організовується і здійснюється відповідно до встановлених

законодавством вимог і зазнає публічного управління та регулювання зі сторони уповноважених на це суб'єктів;

– будівництво – це певний комплекс видів робіт, пов'язаних із створенням нових архітектурних об'єктів або ж їх реконструкцією, реставрацією чи капітальним ремонтом;

– капітальне будівництво – це вид господарської діяльності, зміст якого полягає у будівництві об'єктів виробничого та іншого призначення, а також комплексі деяких інших, необхідних для цього, робіт (підготовка будівельних ділянок, роботи щодо завершення будівництва, прикладні та експериментальні дослідження і розробки тощо).

Використання сформульованих визначень, як уявляється, може бути досить корисним під час осмислення відповідних категорій господарського права та господарського законодавства.

Список літератури

1. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 246.
3. Офіційний вісник України. – 2009. – № 56. – Ст. 1973.
4. Офіційний вісник України. – 2011. – № 34. – Ст. 1404.
5. Офіційний вісник України. – 2011. – № 43. – Ст. 1748.
6. Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 965.
7. Офіційний вісник України. – 2001. – № 52. – Ст. 2374.
8. Вінник О. М. Господарське право: Навчальний посібник. – 2-е вид., змін. та доп. / О.М. Вінник. – К. : Правова єдність, 2009. – 766 с.
9. Гриценко Г. М. Правове регулювання капітального будівництва за державні кошти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Г. М. Гриценко. – Донецьк, 2011. – 17 с.
10. Цивільне право України. Особлива частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданіка. – 3-є вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.
11. Господарсько-правові засоби оптимізації капітального будівництва у сучасній Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / Віталій Георгійович Олюха. – Одеса, 2015. – 36 с.

Стаття надійшла 25.09.2016 р.

О. Н. Онищенко, асистент

Киевская государственная академия водного транспорта
имени гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного
Кафедра хозяйственного и транспортного права
ул. Кирилловская, 9/3, Киев, Украина

ПОНЯТИЕ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И КАПИТАЛЬНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА

Резюме

В статье проводится анализ юридической природы, признаков, подвидов и других ключевых аспектов хозяйственной строительной деятельности и капитального строительства как отдельных видов хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: хозяйственная строительная деятельность, строительство, капитальное строительство, архитектурная деятельность.

O. N. Onyshchenko, Assistant

of Kyiv State Maritime Academy after Getman P. Konashevich-Sahaydachni
the Department of Commercial and Transport Law
Kirilovska Street, 9/3, Kiev, Ukraine

CONCEPT OF COMMERCIAL BUILDING ACTIVITIES AND CAPITAL BUILDING

Summary

The article analyzes the legal nature, signs, subtypes, and other key aspects of commercial building activities and capital building as a kinds of commercial activities.

Key words: commercial building activities, building, capital building, architectural activities.